

نقش امنیت در توسعه گردشگری ایران (مطالعه موردی استان سمنان)

دکتر محمد نجارزاده^۱ مهدیه سلطانی نژاد^۲ سحرسامانی قطب آبادی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۵/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۶/۰۱

چکیده

صنعت گردشگری به عنوان یک صنعت جذاب، پویا، درآمدزا و اثربخش در جهان مطرح شده است. یکی از عواملی که سبب توسعه پایدار این صنعت شده، امنیت و احساس آن در نزد گردشگران می‌باشد. هدف از مقاله حاضر؛ بررسی امنیت در توسعه گردشگری ایران و تأثیر آن بر ورود گردشگران به کشور می‌باشد. با توجه به ماهیت موضوع مورد پژوهش، رویکرد حاکم بر این پژوهش، توصیفی-تحلیلی می‌باشد که با مطالعات کتابخانه‌ای و الکترونیکی مجموعه‌ای از داده‌ها و اطلاعات در مورد امنیت و گردشگری و با تأکید بر لزوم توسعه آن در ایران جمع‌آوری گردیده است. در این تحقیق بر این موضوع تأکید شده است که امنیت شاخصترین عامل گسترش گردشگری است، و بازنگری در ارتباط ارگانیک صنعت توریسم و امنیت ملی یک ضرورت است و احساس امنیت حق هر گردشگر است. پس از این جهت برقراری امنیت و احساس امنیت باید بخش‌های مربوطه را ترغیب به انجام وظایف و رسیدگی هرچه تمام‌تر کرد. لذا، می‌توان با یک برنامه استراتژیک و جامع و با بهره‌گیری از نیروی انسانی آگاه و یاری بخش خصوصی و دولتی موانع اصلی را که باعث مخدوش شدن چهره ایران و انزوای ایران در سطح بین‌المللی گردیده را شناخت و راه حلی مناسب را فراگرفت.

واژگان کلیدی: امنیت، ایران، توسعه گردشگری، گردشگری و امنیت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

^۱ - عضو هیئت علمی دانشکده گردشگری دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

^۲ - کارشناسی ارشد برنامه ریزی توسعه گردشگری، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

^۳ - کارشناسی ارشد برنامه ریزی توسعه گردشگری، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه و بیان مسئله

جهانگردی پدیده‌ای نو در تاریخ زندگی بشر است در حالیکه این صنعت در تاریخ زندگی جمعی ریشه دارد و از دوره‌های کهن، صورت‌های مختلف جهانگردی و گردشگری وجود داشته است. از گذشته‌های دور مردم به منظور خرید، گشت و گذار، بازدید از اماکن تاریخی و شهرهای بزرگ با ابتدایی‌ترین وسایل به سفر می‌رفتند، آنان اغلب در قالب کاروان و به طور دسته جمعی سفر می‌کردند. امروزه این صنعت در ردیف صنعت‌های پر درآمد، پاک و کم هزینه دنیا قرار دارد و از هر ۱۵ نفر شاغل در سطح دنیا یک نفر در این بخش فعال می‌باشد. با توجه به این وضعیت و با توجه به اینکه ایران طبق آمار سازمان جهانی جهانگردی دارای رتبه پنجم جاذب‌های طبیعی و رتبه دهم جاذبه‌های باستانی و تاریخی است و همچنین با توجه به جمعیت جوان رو به گسترش، نرخ بالای بیکاری، لزوم افزایش درآمداری و سرمایه‌گذاری خارجی، توجه بیش از پیش در حوزه گردشگری می‌تواند زمینه رسیدن به اشتغال کامل، افزایش درآمد ارزی، معرفی تمدن و فرهنگ ایرانی به جهانیان، تعامل گسترده و سازنده با کشورهای دنیا، درهم شکستن مرزهای قومی و اقلیتی را فراهم کند. قابل ذکر است یکی از مهمترین مسائلی که در جذب گردشگر به یک منطقه تأثیر دارد بحث امنیت چه به لحاظ سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، دینی، ملی، محیطی و غیره می‌باشد و بیش از پیش نیاز به تحقیق و بررسی در زمینه امنیت است زیرا هنگامی که یک گردشگر تصمیم به ورود به یک منطقه گردشگری می‌گیرد بدنبال آرامش در هر یک از زمینه‌های امنیتی می‌باشد و در صورتیکه بداند در آن منطقه آسایش و آرامش یا بطور کلی امنیت برقرار است به آن منطقه گردشگری وارد می‌شود. چراکه مقوله امنیت به مثابه یک آرمان یا واقعیت، به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و در نهایت برآیند مجموعه‌ای از تعامل‌ها، تعاون و سازگاری بین اجزای مختلف نظام اجتماعی و فرهنگی حاکم بر ساختار آن جامعه است. به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد. که مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است. (رستگار خالد و محمدیان، ۱۳۹۲: ۵۴).

گیبسون می‌گوید: معادله امنیت گردشگری معادله دو سویه است و یک کشور با سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری می‌تواند بانی حذف برخی از مهمترین انگیزش‌های مجرمانه باشد و به این ترتیب به تضمین اجرا امنیت منجر گردد (Gibson, 2005).

سونمز و گرافه در این رابطه می‌گویند: براساس یافته‌ها گردشگرانی که برای تجارت به مناطق

گردشگری بین‌المللی سفر می‌کردند، اظهار داشتند اگر به واسطه پوشش رسانه‌ای از تهدیدهای تروریستی با خبر شوند و یا تجربیات ناخوشایندی از سفر به آن مناطق داشته باشند، به این مناطق سفر نکرده و برنامه سفرشان را تغییر می‌دهند. (Sonmez, Gerafeh, 1998).

هزارجریبی (۱۳۹۰) در تحقیقی که در سال ۱۳۸۹ انجام داده است به بررسی شناخت میزان احساس امنیت اجتماعی و تعاملات مردم با گردشگران خارجی پرداخته است. و به این نتیجه رسیده است که بین احساس امنیت اجتماعی و گردشگری رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد. به عبارتی هر مقدار احساس امنیت اجتماعی گردشگران افزایش یابد به همان اندازه تمایل آنان به اقامت در ایران و حتی سفرهای مجدد، بیشتر است. مقایسه امنیت اجتماعی از منظر گردشگران خارجی برای سفر به ایران حاکی از آن است که، گردشگران آفریقایی بیشترین احساس امنیت و گردشگران اروپایی کمترین احساس امنیت را داشته‌اند (هزارجریبی، ۱۳۹۰: ۱).

اسدی و همکاران، در مطالعه خود درباره ابعاد مختلف امنیت در گردشگری ورزشی ایران با جامعه آماری کلیه گردشگران ورزشی خارجی که در مسابقات بین‌المللی دهه فجر ۱۳۸۸ شرکت کرده بودند با انجام بررسی‌هایی به این نتایج دست یافتند که مهمترین مواردی که گردشگران در طول حضور خود در ایران از آن احساس ناامنی می‌کردند عبارت بودند از: ناامنی در حریم شخصی، پرخاشگری اجتماعی و احساس ناامنی روانی. در مورد عوامل مخل امنیت نظیر قتل، خشونت، زد و خورد، هتک ناموس و تروریسم هیچگونه ناامنی از طرف گردشگران احساس نشد (اسدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱).

صیدایی و هدایتی مقدم (۱۳۸۹)، امروزه امنیت به عنوان مهمترین و زیربنایی‌ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه گردشگری در جهان به شمار می‌آید. میان گردشگری، ثبات، توسعه و امنیت رابطه‌ای تعریف شده وجود دارد و هرگونه بروز ناامنی و بکارگیری خشونت در سطوح مختلف زیان‌های جبران‌ناپذیری به این صنعت وارد می‌سازد (صیدایی، هدایتی مقدم، ۱۳۸۹: ۱-۲).

نور محمدی و کارنامه حقیقی در طی پژوهشی در مبحث نقش امنیت سیاسی بر روند گردشگری به این نتیجه دست یافتند که: صنعت گردشگری به عنوان یک صنعت اشتغال‌زا تأثیر فراوانی در ابعاد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورها خواهد داشت، چراکه به دنبال ایجاد اشتغال سرمایه‌های اقتصادی به حرکت افتاده و تقاضا برای ایجاد سفر شکل خواهد گرفت. در این راستا آنچه مهم به نظر می‌رسد، امنیت گردشگران است. اصولاً تا امنیت برقرار نباشد، سفری شکل نخواهد گرفت.

در واقع هرگاه در سطح جامعه جهانی بستر مناسب امنیت برقرار باشد، افراد سفر کرده و به دنبال آن فعالیت‌های مربوط به گردشگری رونق می‌یابند (نورمحمدی، کارنامه حقیقی، ۱۳۹۰: ۱).

ربانی، شاهپوندی و دهقان نیا و ناظر حضرت معتقدند: امروزه با توجه به اهمیت صنعت گردشگری در بین جوامع مختلف و ارزش درآمدزایی که این صنعت برای کشورهای گردشگرپذیر دارد، توجه به امنیت گردشگران خارجی بسیار حائز اهمیت است. بر این اساس بسیاری از کشورهای توریستی به تأسیس پلیس گردشگری با ساز و کارهای معین دست زده‌اند. به طوری که این ارگان امنیتی نقش بسیار مهمی در جهت رضایت مندی و ارائه خدمات به گردشگران ایفا می‌کند. منظور از خدمات رسانی پلیس، همه فعالیت‌هایی است که پلیس جهت آسایش خاطر و امنیت مسافران ارائه می‌دهد. مانند: اطلاع رسانی نسبت به خطرات احتمالی و... بنابراین، هر اندازه که این خدمات بیشتر باشد تمایل گردشگر خارجی به مسافرت، بیشتر خواهد بود (۱۳۹۰: ۵۵).

لطفی فر و یغفوری در مطالعه‌ای که در منطقه چابهار انجام دادند چنان بیان کردند که: شهرستان چابهار با ۲۲۸ جاذبه گردشگری، می‌تواند یکی از محورهای مهم گردشگری کشور باشد. با این حال این مقصد گردشگری از کاستی‌ها و ضعف‌هایی برخوردار است. بدیهی است که بهبود هر یک از عوامل رقابتی در این مقصد، می‌تواند منجر به افزایش مزیت‌های رقابتی آن در مقایسه با سایر مقصدهای گردشگری کشور گردد، لذا با توجه به اینکه رابطه دو سویه بین توسعه صنعت گردشگری و امنیت وجود دارد می‌توان گفت که امنیت نقش بسزایی در توسعه صنعت گردشگری در منطقه چابهار دارد (۱۳۹۱: ۶).

لازم به ذکر است که برقراری و ایجاد محیطی امن و با ثبات از جمله دغدغه‌های هر حکومتی تلقی می‌شود و امنیت ملی هر کشوری جدا از امنیت اجتماعی آن نیست. از این رو داشتن یک جامعه با ثبات از مهمترین وظایف دولت بوده است. شکل‌گیری یک جامعه امن تنها از وظایف دولت نیست بلکه مشارکت مردم در شکل‌گیری یک محیط امن نقش به‌سزایی دارد. که این امنیت ملی دو بعد متفاوت و در عین حال مرتبط با هم دارد:

بعد داخلی: ناظر به ایجاد نظم و آرامش و ایمن داخلی، تأمین منافع عمومی و به خصوص توانایی دولت یا حکومت در جهت برآوردن توقعات روزافزون جامعه و بالأخره توسعه مترقبانه فرهنگ تمدن است.

بعد خارجی: ناظر بر نحوه تعیین جایگاه یک کشور در صحنه بین‌المللی است.

در این راستا آنچه اهمیت دارد مجموعه توانایی‌ها و ظرفیت‌های یک کشور، اعم از سیاسی یا نظامی و اقتصادی در حفظ تمامیت ارضی، حاکمیت ملی، استقلال سیاسی، اعمال صحیح حاکمیت بر منافع طبیعی، حفظ محیط زیست در مقابل تهدیدات خارجی است. بنابراین، امنیت اجتماعی با وفاق ملی و سیاست داخلی نیز در تعامل است، همچنین اقتدار ملی تحکم بیشتری داشته باشد، زمینه ساز استحکام بیشتر امنیت ملی است (یزدانی و صادقی، ۱۳۸۹: ۵۰) و اما جایگاه امنیت نباید در زمینه گردشگری نادیده گرفته شود چراکه اساسی‌ترین راه ارتباطی ملل مختلف است و تا امنیت و احساس امنیت برقرار نباشد و زیرساخت‌های ذهنی افراد درست نشود قابل دستیابی نیست. ممکن است در جامعه‌ای امنیت باشد ولی این امنیت احساس نشود. بنابراین ابتدا باید بدانیم که آیا ما در کشورمان امنیت نداریم یا احساس امنیت نمی‌کنیم و اصولاً در صورت وجود، این عدم امنیت و یا احساس عدم امنیت، مربوط به چه مقولاتی می‌شوند و چقدر واقعی هستند. یکی از عواقب مثبت سفر این است که گردشگر متوجه می‌شود، چقدر از نگرانی‌ها و ترس‌هایش قابل اعتنا هستند و چه مقدار تحت تأثیر تبلیغات و پیش‌فرض‌های ذهنی خود قرار دارد. ما برای اینکه بتوانیم از امنیت گردشگری در ایران برای جهانیان سخن بگوییم، باید از همه زوایا به آن توجه کنیم. نقش تبادلات فرهنگی و معادلات سیاسی و تفکرات اقتصادی، تا نقش نیروی انتظامی و دست‌اندرکاران گردشگری و مردم کوچه و بازار در این میان مهم و قابل بررسی است. یکی از افتخارات و جاذبه‌های گردشگری کشور سنگاپور به‌عنوان یکی از کشورهای موفق در عرصه صنعت گردشگری، خیابانی است که در آن معبد هندوها و کلیسای مسیحیان و مسجد مسلمانان در کنار هم واقع شده‌اند. اما با کمی دقت متوجه می‌شویم که تقریباً در تمامی شهرهای ایران، کلیمی‌ها و زرتشتیان و مسیحیان و مسلمانان بناهای مقدس خود را دارند و با هم زندگی می‌کنند. این گفته حاکی این است که امنیت اجتماعی در ایران ریشه دارد و این در کنار هم زندگی کردن، می‌تواند خیال راحتی را برای گردشگران ایجاد کند و باید واقعیت امنیت در گردشگری ایران را به جهانیان بشناسانیم (نورآقایی، ۱۳۸۸، ۱). بدین ترتیب جای این سوال است که آیا امنیت در ایران تأثیری بر میزان گردشگران ورودی به این کشور دارد یا خیر؟

مبانی نظری

امنیت :

«والتر لیمپن» محقق و نویسنده آمریکایی، نخستین کسی است که مفهوم امنیت ملی را به

روشنی تعریف کرد:

«یک ملت وقتی دارای امنیت است که در صورت اجتناب از جنگ بتواند ارزش های اساسی خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ، بتواند آن را به پیش ببرد.» واژه‌ی امنیت، ابتدا در ادبیات سیاسی آمریکا شدیداً متداول شد. بعد از تغییرات مهمی که پس از جنگ جهانی دوم در سیاست بین الملل پدید آمد، باعث شد تا این مفهوم نیز هر چه بیشتر کارآیی پیدا کند.

۱- امنیت به معنای درامان بودن است (معین، ۱۳۸۵: ۱۷۸).

۲- امنیت واژه‌ای است که به آرامش و سکینه درون و احساس رضایت از آرامش و آسایش موجود در ساحت محیط اشاره دارد. (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۲۲).

احساس امنیت:

واژه احساس امنیت را می‌توان این گونه بیان کرد که: احساس امنیت معطوف به جنبه ذهنی و روانی انسان‌ها می‌باشد و به معنی فقدان ترس و نگرانی در ابعاد (مالی، فکری، و روانی) شهروندان یک جامعه است. نکته مهم دیگری که باید به آن توجه شود این است که: لزوماً بین امنیت و احساس امنیت در یک جامعه نسبت ثابت و رابطه مستقیم صد در صد وجود ندارد؛ برای مثال: بررسی‌های آماری نشان داده است که نرخ سرقت منازل در ایران ۵، انگلیس ۲۰ و در استرالیا ۲۵ در هزار می‌باشد و در واقع این مقایسه آماری نشان می‌دهد که ضریب امنیت شهروندان ایرانی بیشتر از ضریب امنیت شهروندان استرالیایی و انگلیسی است. (جبه دار، ساویز و جلیل وند، ۱۳۸۷: ۲۳۹). و نهایتاً باید دانست و به این موضوع اعتقاد داشت که ملاک امنیت، احساس امنیت در میان اقشار مختلف مردم است.

سیری در ابعاد مختلف امنیت:

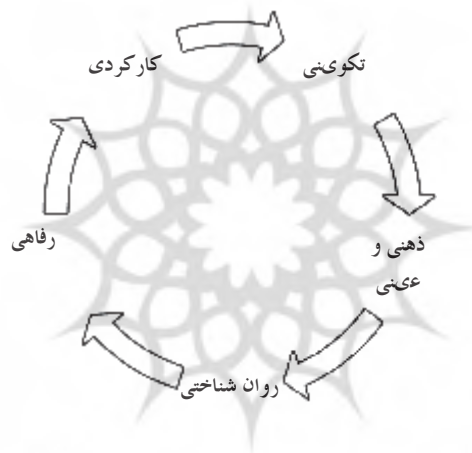
مقوله امنیت به مثابه یک آرمان یا واقعیت، به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و در نهایت برآیند مجموعه‌ای از تعامل‌ها، تعاون و سازگاری بین اجزای مختلف نظام اجتماعی و فرهنگی حاکم بر ساختار آن جامعه است.

در شهر اسلامی نیز، باید شهر مأمّن شهروندان و مکانی برای آرامش و تعالی روحی و روانی

باشد و براین اساس است که «شهر اسلامی» باید «شهر امن» قلمداد شود. بی تردید از مهمترین عناصر برای پیشرفت و توسعه گردشگری و تکامل یک جامعه امنیت و تأمین آرامش در جامعه است. انسان بعد از برآوردن نیازهای فیزیولوژیک نیاز به امنیت و احساس امنیت دارد که مهم تر از امنیت، موضوع احساس امنیت است.

برخی از کارشناسان احساس امنیت را در یک جامعه، مهم تر از وجود امنیت در آن می‌دانند زیرا ممکن است در جامعه‌ای امنیت از لحاظ انتظامی وجود داشته باشد، اما فرد احساس امنیت نکند و به عبارت دیگر، امنیت از فرد شروع می‌شود و به خانواده، جامعه و در نهایت نظام بین‌المللی ختم می‌شود.

افراد ممکن است به دو دلیل احساس نا امنی کنند: یکی به دلیل عدم تربیت صحیح در خانواده که احساس و پایه شکل‌گیری شخصیت وی بوده است و دیگری ممکن است به خاطر موقعیت و وضعیت حاکم بر یک جامعه باشد و فرد به خاطر وجود برخی از عوامل مخمل امنیت در جامعه احساس نا امنی کند (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۲۱).

نمودار ۱- پنج بعد امنیت (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸)

امنیت در بعد تکوینی:

این مفهوم تا حدود زیادی به واقعیت نزدیک است و شامل دو بعد ایجابی و سلبی در تعریف امنیت است:

۱- بعد ایجابی^۱: اطمینان و آرامش فکری و روحی.

۲- بعد سلبی^۲: فقدان خوف، دلهره و نگرانی که موجب سلب آرامش و اطمینان می‌گردند.

امنیت در ابعاد عینی و ذهنی:

امنیت ذهنی یا به اصطلاح امنیت پنهان که نسبت به سایر اشکال امنیت، همانند روح، نسبت به جسم است، کمتر مورد توجه واقع شده است. در تبیین دو وجه عینیت و ذهنیت امنیت باید افزود:

۱. عموماً امنیت را در قالب تهدید نکردن تعریف کرده اند که امری عینی است.

۲. امنیت وقتی وجود دارد که احساس شود تهدیدی در کار نیست و این همان امنیت ذهنی

است.

امنیت در بعد روان شناختی:

بین امنیت واقعی و احساس شهروندان از امنیت تفاوت‌های فاحشی وجود دارد که می‌توان تعاریف زیر را بر امنیت و احساس امنیت مترتب دانست:

۱. امنیت نوعی احساس آرامش و آسایش درونی قلمداد می‌شود که از مؤلفه‌های فعال محیط حاصل می‌شود و پس از ادراک ذهنی، گونه‌ای احساس در امان بودن را موجب می‌شود.

□ - واجب کردن، لازم گردانیدن، پذیرفتن

□ - منسوب به سلب، منفی، نفی.

۲. احساس امنیت نیز از قرارگیری انسان در شرایط محیطی به مثابه نوعی ادراک ذهنی حاصل می‌شود که از یک ساختار فرهنگی خاص با ساختار فرهنگی و اجتماعی دیگر متمایز می‌شود.

بر این اساس شکل‌گیری احساس امنیت از لحاظ روان‌شناختی، معطوف به شرایط اجتماع شهری و کنش‌ها و حوادث آن از یکسو و ازسویی دیگر نوع برداشت و سطوح ادراکی در آن ساختار فرهنگی است و همین دو اصل آن را از شهری به شهری و از ملیتی به ملیتی دیگر متفاوت می‌کند.

امنیت در بعد رفاهی:

می‌توان با توجه به میزان شاخصه‌های رفاه اجتماعی و میزان ارائه خدمات به شهروندان در هر ساختار شهری نیز مراتبی را به مفهوم امنیت مترتب دانست که برطبق این دیدگاه است که امنیت جامعه انسانی را دارای دو بعد می‌دانند که عبارتند از:

۱. بعد حداقلی (کفاف) که در آن آحاد جامعه قادر به تأمین و تضمین معیشت و بقا و امنیت خود هستند.

۲. بعد ارتقایی (رفاه) که در آن مردم قادر هستند از احساس مثبت و آسایش در زندگی مادی و امنیت روانی _ اجتماعی برخوردار باشند.

امنیت در ابعاد کارکردی:

امنیت می‌تواند در حوزه تهدیدهای درونی، دارای مراتب زیر باشد که عبارتند از:

امنیت اجتماعی

به واسطه قرارگیری انسان‌ها در کنار هم و میزان بازخورهای اجتماعی و ارتباطی آن‌ها نسبت به یکدیگر شکل می‌گیرد. و دارای نقش اساسی در ساختار امنیتی یک جامعه است.

امنیت اقتصادی

به مفاهیم اشتغال و درآمد ماهیانه کافی و سرمایه‌گذاری در ساختار اقتصادی وابسته به یک جامعه ارتباط دارد.

امنیت سیاسی

به معنی وجود آزادی‌های مدنی و ثبات سیاسی در جامعه است که ارتباط تنگاتنگی با احساس افراد جامعه نسبت حقوق مدنی و نهادهای سیاسی است.

امنیت دینی

به داشتن آزادی افراد جامعه به ابراز علاقه و تمایل به یک دین و مذهب خاص در جامعه اشاره دارد.

امنیت ملی

مربوط به احساس افراد جامعه نسبت به استقلال ملی است که به توانایی نظام در حل مشکلات سیاسی و بین‌المللی یا مسائل اقتصادی و اجتماعی مردم مربوط می‌شود.

امنیت محیطی

به امنیت شهروندان و احساس آن‌ها به ایمن بودن از سوانح طبیعی مانند سیل و زلزله ارتباط دارد و رعایت معیارهای امنیتی کالبدی شهر در این احساس امنیت مهم می‌نماید. (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۲۶-۲۳).

امنیت در اسلام:

اسلام، امنیت را یکی از اصول زندگی و حالتی اجتناب‌ناپذیر در زندگی جمعی و عنصری ضروری در بهره‌وری و مزایا و مواهب حیات و نیز زمینه‌ساز تکامل و ارتقاء بشر تلقی کرده است و از آن به عنوان یکی از مقدس‌ترین آرمان‌های بشری و الهی یاد نموده است (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۳۸). جامعه اخلاق‌گرا برای پیمودن شیوه و سبک زندگی سالم، نیازمند الگو و مدل مناسب است. که این الگو در قرآن کریم پیامبر اکرم (ص) است. از این رو، سیره‌ی رسول اکرم (ص) منبع اصلی برای معنا کردن، معرفی و عینیت بخشیدن به جامعه اخلاقی رو به تعالی است. تربیت افراد جامعه مهم‌ترین مسئله دین است. مهم‌ترین کار و کانونی‌ترین رسالت پیامبر، آموزش و تربیت جامعه است. در جامعه اخلاقی انسان‌ها با آرامش و امنیت و بدون دغدغه زندگی خواهند کرد، لذا این مؤلفه بهترین کارکرد را

در بعد امنیت اجتماعی برعهده خواهد داشت. (قصری و دوستدار، ۱۳۸۸: ۸۶).

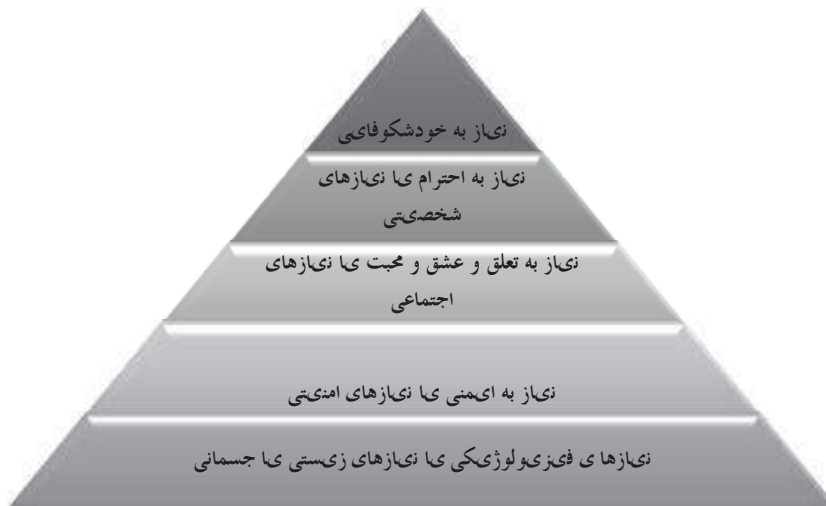
اهمیت امنیت در دیدگاه ولایت:

در شهر اسلامی، عدالت در تقسیم خدمات شهری، تأمین آرامش روحی و امنیت معنوی، عمران و آبادی و زیبایی، حفظ طبیعت و صفای طبیعی، همه با هم باید مورد توجه قرار گیرد (بمانیان، محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۶۱). امنیت با تمام جلوه‌ها و انواعش، از ضروریات و لولزم زندگی فردی و حیات اجتماعی انسان است. تصور زندگی مطلوب بشری بدون امنیت ممکن نیست. همانگونه که امنیت برای حیات بشر ضروری است، نبود آن نیز خلأ بزرگ و عمیقی در زندگی انسان محسوب می‌شود. چنانچه حضرت علی(ع) جایگاه حکومت را تشریح می‌فرماید و یکی از وظایف اصلی حکومت را، برقراری امنیت و آرامش مردم برمی‌شمرند (دولتی، ۱۳۹۱: ۱۶).

امنیت به مثابه یک نیاز طبیعی:

بر طبق نظریه آبراهام مازلو، نیازهای ایمنی بعد از نیازهای زیستی مهمترین نیازهای انسانی به شمار می‌رود که از لحاظ روان شناختی بیانگر نیاز انسان به آرامش درونی و آسایش روانی و پرهیز از آشفتگی و بی‌نظمی ساختاری جامعه است. مازلو، نیازهای اساسی انسان را در یک هرم با پنج طبقه جای داده است. طبقات پایین تر هرم، نیازهای ساده تر و طبقات بالا نیازهای پیچیده تر را نشان می‌دهند. و نیازهای طبقه بالاتر زمانی مورد توجه قرار می‌گیرند که نیازهای طبقه پایین برطرف شده باشند (بمانیان، محمودی، ۱۳۸۸: ۸۷).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۲- هرم نیازهای انسان - آبراهام مازلو (پرچ، ۱۳۹۲، ص ۵۲۳)

گردشگری :

اصطلاحات «توریسم» و «توریست» اولین بار در سال ۱۹۳۷ توسط جامعه ملل مورد استفاده قرار گرفتند.

۱. گردشگری ترکیبی از فعالیت‌ها، خدمات و صنایعی است که زمینه‌ی تجربه سفر را فراهم می‌آورند. و همچنین به مجموعه فعالیت‌های کسب و کار در ارتباط با ارائه خدمات مسکن و سرگرمی برای افرادی که در حال بازدید از یک محل برای لذت بردن هستند، گفته می‌شود (Wehmeier, 2004, Oxford).

۲. فعالیت‌های مسافرتی افراد و اقامت خارج از محیط دائم زندگی آن‌ها برای بیش از ۲۴ ساعت و کمتر از ۱ سال پیاپی برای تفریح، تجارت و اهداف دیگر است (ضرغام بروجنی، ۱۳۹۱: ۲۲).

۳. گردشگری یک محصول چتری است که تمام اجزا خود از جمله: تغذیه، اقامت، حمل و نقل و غیره را تحت پوشش خودش می‌برد.

گردشگری پدیده‌ای پیچیده است که توصیف مختصر آن بسیار دشوار است. هر نوعی از

گردشگری باید در برگیرنده‌ی اجزا و مؤلفه‌های سیستم گردشگری و فرآیندها و برآیندهای کلیدی باشد که در چارچوب گردشگری به وقوع می‌پیوندد. این فرآیندها دربرگیرنده ماهیت گردشگری و تجربه سفر و ابزارهایی حمایتی است که به واسطه آن‌ها گردشگری ممکن می‌شود (گلدنر و ریچی، ۱۳۹۲: ۳۰).

در سال‌های اخیر گفتمان‌های نظری در رابطه با ارتباط بین گردشگری و امنیت سه گروه اصلی از مفاهیم و تنوعات تعریف شده است. این گروه‌ها عبارتند از:

۱. مفاهیم مربوط به ماهیت حوادث امنیتی مربوط به گردشگری و بحران (از جمله انواع، علل، نحوه عمل، انگیزه، اهداف و...).

۲. مفاهیم مربوط به اثرات حوادث امنیتی و بحران در صنعت گردشگری، گردشگران و جوامع میزبان.

۳. مفاهیم مربوط به کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت واکنش‌های همه ذینفعان گردشگری به حوادث امنیتی موجود و بالقوه و بحران (پیزام و منسقلد: ۳).

رابطه بین گردشگری و امنیت ملی، دو سویه است و در صورتی که گردشگر بیشتری جذب شود به همان نسبت تصویر مثبت‌تری از ایران در مجامع بین‌المللی ایجاد می‌شود. جهت برنامه‌ریزی برای ایمنی گردشگری و امنیت نیازمند در نظر گرفتن خطرات نشأت گرفته در چهار حوزه منبع زیر است:

۱- انسان و محیط نهادی خارج بخش گردشگری

۲- بخش گردشگری و بخش تجاری مرتبط

۳- مسافرتی فردی (خطرات شخصی)

۴- فیزیکی و یا خطرات زیست محیطی (طبیعی، اقلیم، اپیدمیولوژیک)

کمیتته ملی گردشگری ایمنی و امنیت باید در میان اهداف خود گردشگری ملی ایمنی و سیاست امنیتی، که مجموعه دستورالعمل‌های گسترده و اهداف برای مقامات، موسسات و تجارت سفر

است را بسط دهد. یک خط مشی که معمولاً به برنامه‌های بتن و ایمنی و امنیت منجر شده و این برنامه‌ها در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی قابل اجراست. این طرح همچنین می‌تواند برای کمک به مقصد محلی در راه‌اندازی ایمنی گردشگری و امنیت شوراها ارائه شود. در برخی موارد، ممکن است برای کمیته‌های ایمنی و امنیت گردشگری ملی به انتشار راهنماهایی به قوانین و مقررات ملی برای گردشگری محلی و اجرای یک طرح ایمنی و امنیت مفید خواهد بود و آن را از طریق ایجاد پایگاه داده براساس مدل برنامه‌ها، شیوه‌های مفید و آمار قابل استناد در جنایات علیه گردشگران می‌تواند افزایش داد. این داده‌ها برای بهبود پاسخ مقامات به مشکلات ایمنی و امنیتی گردشگری مهم است و استقرار پایگاه داده ملی در گردشگری به مسائل ایمنی و امنیت تازه واردان به صنعت گردشگری در کشور کمک خواهد کرد (World Tourism Organization, 1996, 17.23.25).

روش تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع مورد پژوهش، رویکرد حاکم بر این پژوهش، توصیفی-تحلیلی می‌باشد که با مطالعات کتابخانه‌ای و الکترونیکی مجموعه‌ای از داده‌ها و اطلاعات در مورد امنیت و گردشگری و با تأکید بر لزوم توسعه آن در ایران جمع‌آوری گردیده است.

یافته‌ها

با توجه به مبانی نظری تحقیق و براساس بررسی‌هایی که بر روی یافته‌های بسیاری از تحقیقات در زمینه امنیت و گردشگری انجام شده مشخص است که:

امنیت و تامین آن یکی از دغدغه‌های پر دامنه حکومت‌ها و جوامع انسانی است. بدون تردید، هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و شکوفایی استعدادها مهم تر از عنصر امنیت در جامعه نیست. چراکه بسیاری از کارشناسان متعهد در امر گردشگری یکسری اولویت‌ها را برای پیشرفت گردشگری بیان نمودند که گاهی تناقض در دیدگاه‌های مسئولان باعث ناپایداری در حوزه سیاحت کشور شده است. بطوریکه امنیت سرمایه گذاری در این زمینه را کاهش داده است که نیازمند مدیریت اجتماعی کلان است. بنا به گفته‌ی دکتر انتظاری متأسفانه اکثر کشورها وضعیتی بهتر از ایران برای پذیرش گردشگر دارند. که مهم ترین نقص ما نبود زیرساخت های لازم در مناطق مختلف گردشگری است. در صورتیکه در دیگر کشورها نه تنها انواع امکانات برای پاسخ به نیاز گردشگران وجود

دارد بلکه متولیان امر سفر، یک گام پیشتر گذاشته اند و در میان مردمشان نیز نوعی احساس امنیت حقوقی برای ارائه خدمات به گردشگران به وجود آورده‌اند که مسلماً منجر به توسعه بهتر و بیشتر صنعت گردشگری در کشورشان خواهد شد (انتظاری، ۱۳۹۰: ۹-۸). امنیت در حالت عمومی در برگیرنده امنیت جانی و مالی مسافران و گردشگران است که از وظایف اولیه و اساسی دولت‌ها محسوب می‌شود. دولت‌ها موظف هستند که امنیت گردشگران بین‌المللی که وارد مرزهای یک کشور می‌شوند را تأمین کنند و برای این کار از هیچ تلاشی دریغ نورزند. بسیاری از گردشگران خارجی به علت تفاوت فرهنگی و عدم آشنایی با بستر فرهنگی جامعه ما ممکن است دچار مشکلاتی شوند: یکی از راهکارهای فائق آمدن بر این مشکلات، آموزش کامل گردشگران قبل از شروع سفر است که این آموزش، علاوه بر مسائل مختلف گردشگری و معرفی مکان‌ها و فرهنگ جامعه و مردم ایران زمین، باید تا حدی مسائل امنیتی و وظایف نیروهای انتظامی مطابق قانون و نیز محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های فرهنگی و اجتماعی و تذکر پرهیزها و اجتناباتی که گردشگران باید انجام دهند، را شامل شود که نیروی انتظامی در این زمینه‌ها اطلاعات مفید و مناسبی به آژانس‌های مسافرتی و برگزار کنندگان تورهای گردشگری می‌توانند ارائه کند. البته ارائه آموزش‌ها باید یک حالت دو سویه داشته باشد، یعنی هم آموزش گردشگران و هم آموزش پرسنل تأمین کننده امنیت گردشگری را باید شامل شود، به همین منظور پرسنل انتظامی مرتبط با امنیت گردشگری، ضمن تأمین امنیت و اجرای کامل و دقیق قوانین باید رفتار شایسته و ملایمی با گردشگران خارجی داشته باشند چرا که آشنایی آنان با فرهنگ و قوانین کشورمان ممکن است کافی نباشد و بنابراین سهل انگاری‌های احتمالی از سوی مجریان تورهای گردشگری به هیچ وجه نباید با خشونت همراه باشد. از دیدگاه یک گردشگر، نیروی انتظامی پشتیبان و محافظ جان و مال گردشگران و تأمین کننده امنیت در مکان‌های مورد بازدید آن‌ها است که باعث می‌شود آن‌ها از این سفر گردشگری خود لذت کافی ببرند و بدون هیچگونه آسیب و صدمه و با خاطره‌ای خوش ایران را ترک کنند. (صدر السادات، ۱۳۹۳: ۱) بنابراین بحث امنیت از مباحث بسیار مهم گردشگری است که مشارکت جمعی پلیس و شهرداری و سازمان‌های مرتبط را می‌طلبد. هم چنین نقش شهروندان و گردشگران در برقراری امنیت مهم است؛ زیرا امنیت چیزی جدا از مردم نیست؛ به این دلیل نیز هرکس به سهم خویش در تحقق امنیت باید احساس مسئولیت کند. (خوش‌فر، اسفندیان و رحمانی، ۱۳۹۲: ۳).

بحث و نتیجه گیری

گردشگری و امنیت:

در توسعه گردشگری عوامل متعددی تأثیرگذار هستند که امروزه امنیت به عنوان مهمترین و زیربنایی ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه گردشگری در جهان به شمار می آید. که بیش از پیش باید مورد توجه قرار گیرد. چراکه مهمترین عاملی که دوام بازدید از یک مقصد را بدنبال دارد امنیت آن مقصد است. همگام با گسترش این صنعت در برهه کنونی، ارتباط ارگانیک این صنعت با مؤلفه‌هایی چون امنیت ملی، صنایع حمل و نقل، خدمات، رسانه‌های جامعه، آموزش و پرورش و غیره ایجاد می‌شود. به اعتقاد کارشناسان بین ثبات و توسعه و امنیت رابطه تعریف شده وجود دارد چرا که توسعه زیرساخت‌های گردشگری، همکاری دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغات مناسب و مشارکت گسترده دستگاه‌های امنیتی و اطلاعاتی همزمان با توسعه گردشگری، توسعه امنیت ملی را نیز به همراه خواهد داشت، که اکثریت کشورهای توسعه یافته با وجود دارا بودن منابع کلان اقتصادی و درآمد ترجیح می‌دهند بر روی صنعت توریسم متمرکز شوند. حضور مستقیم بازدیدکنندگان و گردشگران در یک کشور علاوه بر توسعه اقتصاد و تبادلات فرهنگی، آن کشور را به عنوان یک قطب امن گردشگری به جهانیان معرفی می‌کند تا آنجا که امنیت در معنای گسترده یکی از مهمترین مسائلی است که در میزان تقاضای گردشگران خارجی برای سفر به هر کشور دیگر تأثیرگذار است (اسدی، خوش بین: ۴). جلوگیری از خطرات احتمالی که فرد یا اجتماعات بشری را مورد تهدید قرار می‌دهد. و برقراری امنیت در هر منطقه‌ای باعث رشد و توسعه توریسم می‌شود. و تلاش در جهت ایجاد امنیت داخلی و خارجی برای جلوگیری از حرکات تروریستی و ربودن جهانگردان، موجب افزایش جهانگرد به کشور و رونق و توسعه جهانگردی، افزایش درآمد و ایجاد ثبات می‌گردد.

متأسفانه گردشگران به آسانی طعمه جنایتکاران می‌شوند. گردشگران از مناطق و موقعیت‌های خطرناکی که می‌توانند آستان جنایات غیرطبیعی باشند، اطلاعی ندارند. سارقان و متجاوزان به راحتی به گردشگران تعدی می‌کنند، زیرا گردشگران به آسانی شناسایی می‌شوند و معمولاً در برابر حملات بی دفاع و بدون تجهیزات‌اند.

برخی اوقات، جاذبه‌های مشهور گردشگری، مانند پارک‌ها و یا سواحل، در چند قدمی هتل‌ها قرار دارند، اما گاهی قدم زدن برای رسیدن به این نواحی ممکن است گردشگران را مستقیم به

منطقه‌ای برساند که بسیار جرم خیز است. در صورت وجود چنین مناطقی، باید در راستای اطلاع‌رسانی به بازدیدکنندگان و مهمانان بسیار کوشید. جنایات علیه گردشگران منجر به بدنامی و تصویر ناخوشایند در اذهان بازدیدکنندگان می‌شود. بنابراین، سازمان‌های تورگردان از فرستادن تور به مقصدهایی که به جنایت علیه گردشگران شهرت دارند اجتناب می‌ورزند. پیزام، رایخل و شیل (۱۹۸۲) (Pizam & Reichel & Shiel) به این نتیجه رسیدند که گردشگری می‌تواند عامل بالقوه‌ای برای جنایات محسوب شود، صنعت گردشگری مسئول وقوع جنایات نیست، اما باید در نظر داشت که گردشگران هدف بالقوه‌ای برای جرم و جنایات اند. حفاظت از آن‌ها در برابر متجاوزان برای پایداری و رشد این صنعت ضروری است (گلدنر و ریچی، ۱۳۹۲: ۲۶۸).

گردشگری و امنیت در ایران:

موضوع گردشگری و امنیت توسط کارشناسان زیادی بیان گردیده و این نتایج بیان شده است که این دو مسئله در کنار هم قرار دارند و باید چنین اظهار داشت که گردشگران در سفرهایشان به دنبال آرامش خاطر هستند. حال این سفر به قصد تجارت یا تفریح یا مسابقات ورزشی و غیره باشد و خواهان این هستند راهی را که در پیش گرفتند در کمال آسودگی و به راحتی سپری شود. و اما درباره کشور ایران این فکر ایجاد شده که کشوری ناامن و سخت‌گیر در خصوص توریست‌های خارجی است باید گفت ایران نیز همانند هر کشور دیگر یکسری اصول و قواعد دارد، همانطور که در سایر کشورها به هنگام ورود ملزم به رعایت آن‌ها هستیم در ایران هم اینگونه است و یکسری اتفاقات که در بحث امنیت رخ می‌دهد، مسائلی قابل حل می‌باشند و بسیار کسان هستند که با همین فکر وارد ایران شدند اما بعد از پایان سفرشان این مسئله را نقض کردند. و بسیاری از این مسائل معمولاً بدنبال مسائل سیاسی ما بین کشورها شکل می‌گیرد.

باید یادآور شد جمهوری اسلامی ایران دارای ثبات بوده و شرایط لازم را برای برقراری نظم اجتماعی دارا می‌باشد. و همچنان صلح و امنیت جهانی را خواهان است. و بسترهای لازم از جمله امنیت و خدمات را تا حد ممکن در بخش گردشگری فراهم نموده و به امید آینده‌ای درخشان‌تر در تلاش است.

رونق حوزه‌ی گردشگری، به تأمین یک محیط امن و سالم برای گردشگران بستگی دارد و امنیت به جزء کلیدی از صنعت گردشگری تبدیل شده است و مدیریت معقول باید تلاش کند تا محیطی امن را فراهم آورد. کشورهایی که از امنیت و ثبات سیاسی لازم جهت حمایت از جریانات

گردشگری برخوردار می‌باشند نهایت استفاده را برده‌اند، و اکنون در حال تجربه‌ی اقتصادی درآمدهای ارزی، مقبولیت و مشروعیت بین‌المللی در عرصه‌های سیاسی و معرفی فرهنگ و تمدن به جهانیان می‌باشند. اما مناطق و کشورهایی که درگیر بی‌ثباتی سیاسی و ناامنی بوده‌اند، هرگز قادر به برپایی بستر مناسب جهت استفاده از کارکردهای مثبت صنعت گردشگری نبوده‌اند (سلطانی، ۱۳۸۸: ۲۷۹).

متأسفانه تبلیغات منفی و غیر واقعی، درباره کشور ما است. و باید گفت که مرزهای کشور ما آنطور که ذکر شده است ناامن نیستند. بلکه در همه‌ی جوامع انسانی و در میان همه‌ی قشرها در دوران‌های مختلف، انسان‌هایی هستند که با قانون شکنی، هنجارشکنی، با ترجیح خواسته‌های شریرانه خود به خواسته‌های دیگران، موجبات ناامنی را در جامعه فراهم می‌کنند. این ناامنی ناشی از سوء سیاست‌ها، ناشی از قدرت طلبی‌ها، ناشی از بی‌اخلاقی‌ها، ناشی از دوری انسان‌ها از تزکیه است. اکنون وظیفه ما است که هم اندیشه‌های ناصحیح و مواردی این چنین را که امکان تغییرشان وجود دارد را تغییر دهیم و هم در جهت برقراری هرچه تمام تر امنیت در داخل (مرزهای) کشورمان تلاش نمائیم. و برای این کار به دانستن داشته‌ها و توانایی‌های لازم و استفاده و باری از افکار افراد خبره و دستگاه‌های مربوطه نیاز است.

حقوق گردشگران غیرمسلمان در کشورهای اسلامی از نگاه اسلام:

__ بهره‌مندی از آزادی در انجام وظایف مذهبی و برگزاری مراسم ملی و دینی: حضور در معابد و مراکز مذهبی که وجود و بقای آن‌ها از نظر قانون رسمیت دارد، مانند کنیسه و انجام فرایض و مراسم مذهبی آزاد است. البته به شرط حفظ حرمت حریم جامعه اسلامی.

__ در دادوستد با مسلمان و حضور در بازار تجارت و کسب آزادند و هر گونه غش و خیانت در معامله نسبت به آنان حرام و ممنوع است.

__ توهین به آنان و دشنام و ناسزاگویی به مقدسات آنان ممنوع است. البته احترام به آنها به گونه‌ای که موجب اذیت و تحقیر مسلمانان باشد، نارواست.

به طور کل تمامی گروه‌های غیرمسلمانی که براساس شرایط و آیین‌ها و معیارهای پیمانی که با دولت اسلامی بسته اند وارد کشور اسلامی شوند و به تمام موارد درج شده در متن قرارداد که مورد توافق واقع شده است پایبند باشند، تا زمانی که به عنوان شهروند و یا میهمان چه بازرگان و یا گردشگر

در کشور اسلامی به سر می‌برند و مادامی که پیمان خود را نشکسته‌اند و مدت قرارداد و اقامت آنان به پایان نرسیده است، در جامعه اسلامی حقوقی دارند که رعایت حقوق آنان بر دولت و شهروندان واجب است. از جمله: مصونیت و امنیت همه جانبه جانی، مالی، حیثیتی و شغلی؛ هیچ‌کس حق تعرض و مزاحمت به آنان را ندارد. اگر به آنان تعرض شود، دولت اسلامی موظف به حفاظت از حقوق و حمایت از آنان است. دزدیدن مال آنان حرام و سبب ضمان است که باید به وسیله مراجع ذی صلاح قانونی، حق و اموال آنان برگردانیده شود. وسایل و ابزارهای کار و محل فعالیت‌های اقتصادی و تحقیقاتی آن‌ها که براساس قانون اجازه کار و تلاش گرفته‌اند باید از هر گونه تعرض در امان باشند. (افضلی، فرجی و شعبانی فرد، ۱۳۸۹: ۹).

پیشگیری از وقوع جرائم و برقراری امنیت برای گردشگر:

جرم را می‌توان هر فعل یا ترک فعلی بدانیم که مطابق قانونی که در جهت حمایت از عموم مردم وضع شده، و براساس یک فرآیند قضایی معین قابل مجازات است. (اجلایی، ۱۳۸۱: ۳). تردیدی وجود ندارد که در مناطق دارای گردشگران زیاد اشخاصی نیز حضور پیدا می‌کنند که از این موقعیت سوء استفاده کرده و جرایمی را علیه جهانگردان مرتکب شوند. دلایل واضحی برای اینکه جهانگردان، بیش از اشخاص محلی، قربانی جرم واقع شوند وجود دارد. آنان معمولاً مقدار زیادی پول نقد، جواهرات و وسایلی چون دوربین به همراه دارند که سارقین، پس از سرقت آن‌ها، به سهولت بیشتری قادر به فروختنشان می‌باشند. زمینه دیگری که ارتکاب جرم علیه جهانگردان را تقویت می‌کند، برخورد های بین آنان با اشخاص محلی است، که در ایران نیز نمونه‌هایی از آن مشاهده شده است. این برخورد می‌تواند ناشی از عواملی چون عدم رعایت معیارهای مورد قبول افراد محلی از لحاظ طرزلباس پوشیدن، سخن گفتن یا رفتار کردن باشد، که گاهی باعث مخالفت شدید اشخاص محلی با پدیده جهانگردی و جهانگردان می‌شود. قابل ذکر است که جهانگردان می‌توانند قربانی جرایم متعددی مثل سرقت، قتل، تجاوز جنسی، گروگان‌گیری و نظایر آن‌ها قرارگیرند (میر محمد صادقی، ۱۳۷۸، ۳-۲-۱). نمونه آن‌ها که در ایران با آن رو به رو بوده‌ایم را می‌توان سرقت ساک و لوازم در پایانه‌های مسافری، سرقت مدارک خانواده آلمانی، گروگان‌گیری خانم چینی توسط برخی گروه‌های تبهکار، گروگان‌گیری جهانگردان اروپائی در ایران ذکر کرد که قطعاً تأثیر سوئی بر تعداد جهانگردان خارجی که مایل به بازدید از ایران هستند خواهد داشت، چرا که طبق تحقیقات و پرسش‌های به عمل آمده یکی از مهمترین عوامل در انتخاب محل برای گردش و مسافرت از سوی جهانگردان ایمن بودن آن است. این افراد طبیعتاً مایل نیستند که در حین سفر مدام نگران ایمنی و سلامتی خود باشند. و نه تنها ارتکاب جرم، بلکه وقایع طبیعی نیز می‌تواند باعث کم شدن شدید تعداد جهانگردان خارجی، به ویژه در کوتاه

مدت گردد. همه این‌ها از مواردی هستند که باعث ضعف احساس امنیت در گردشگر می‌گردد. تمامی مناطق جهانگرد پذیر در این زمینه نقش مؤثر و مهمی را ایفا می‌کنند، ولی در هر حال تردید وجود ندارد که ارتکاب جرم علیه جهانگردان، با توجه به اینکه معمولاً بازتاب تبلیغی وسیعی پیدا می‌کند، باعث کاهش شدید تعداد جهانگردان می‌گردد. بنابراین نباید، با تنگ نظری، کشور و مردم را از این منبع عظیم بالقوه محروم ساخت و با برخوردهای نسنجیده باعث خودداری اتباع سایر کشورها از سفر به ایران شد، که لاجرم تأییدی بر تبلیغات بیگانگان در مورد فقدان امنیت در ایران و تروریست بودن ایرانیان خواهد بود. چراکه نیاز به امنیت از جمله مهمترین نیازهای انسانی است که برخی حتی آن را از نیازهای زیستی می‌دانند و معتقدند اگر امنیت نباشد نمی‌توان نیازهای فیزیولوژیک و زیستی را هم برآورده کرد. (شایگان، ۱۳۸۷: ۲). بنابراین، بهترین نوع استراتژی کنترل جرم و حفظ نظم، روش پیشگیرانه آن است. برتری شیوه مزبور، از نظر اخلاقی است چرا که با پیشگیری از وقوع جرم، افراد را از نادانی‌ها و سرشکستگی ناشی از روبرو شدن با نظام عدالت کیفری حفظ می‌نماید. این روش، نشانگر نگرانی و توجه جامعه نسبت به وقوع جرائم است، امری که هم فرد مرتکب و هم شخصی را که جرم علیه او ارتکاب یافته است قربانی می‌سازد. (جبه دار، ساویز و جلیل وند، ۱۳۸۷: ۵).

نتیجه گیری :

جهانگردی یک قدرت اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بزرگ و البته پدیده‌ای بسیار سیاسی است و بنابر عقیده پک و لپی طبیعت جهانگردی در هر جامعه‌ای، متأثر از عوامل پیچیده و در هم بافته سیاسی و همچنین ویژگی‌های جغرافیایی است که دیگران را مجذوب خود می‌کند. (هال، ۱۳۸۲: ۱۱). یکی از مواردی که می‌بایست در گردشگری قویاً مورد تأکید قرار گیرد امنیت می‌باشد، آسایش، راحتی و امنیت از مسائل بسیار مهمی است که گردشگران را به نقاط مختلف دنیا جلب می‌کند. (ابرار اقتصادی، ۱۳۸۵). بنابراین، در تحقیق حاضر بر این موضوع تأکید شده است که امنیت شاخصترین عامل گسترش گردشگری است، و بازنگری در ارتباط ارگانیک صنعت توریسم و امنیت ملی یک ضرورت است. و احساس امنیت حق هر گردشگر است. پس از این جهت برقراری امنیت و احساس امنیت باید بخش‌های مربوطه را ترغیب به انجام وظایف و رسیدگی هرچه تمام‌تر کرد. وقتی امنیت به خوبی برقرار باشد کم‌کم این حس ایمنی را در گردشگر القا خواهد کرد و گردشگر احساس امنیت می‌کند. گردشگری یکی از مهمترین چرخه‌های ارتباطی بین اقوام و ملیت‌های مختلف می‌باشد که این ارتباط باید به خوبی حفظ شود و پویاتر گردد همکاری بخش‌های مختلف گردشگری و پلیس امنیت

ملی به صورت هر چه تمام تر می‌توانند در توسعه گردشگری کشور و جذب گردشگران خارجی تلاش نمایند و به عنوان مهره‌های اصلی صنعت گردشگری وارد عمل شوند. و این صنعت رو به رشد و مهم در اقتصاد کشور را با جدیت توسعه بخشند. صنعت گردشگری در ایران از ظرفیت‌های بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است. و یکی از امن‌ترین کشورهای منطقه و جهان از لحاظ امنیت برای گردشگران خارجی است. و باید دانست که ایران به دنبال صلح است و دوستانه‌ترین برخوردی که یک گردشگر می‌تواند در ذهن خود تصور کند را در ایران و در واقعیت خواهد دید. رونق گردشگری داخلی و گردشگری زنان که امروزه به واقع شاهدش هستیم هم می‌تواند دلیلی برای وجود امنیت گردشگری در ایران باشد. برطبق ابعاد امنیت و ارتباط تنگاتنگ گردشگری و امنیت باید گفت که دین مبین اسلام آنرا لازمه هر جامعه دانسته و برای ارتقاء جوامع بشری نیاز است و نبود امنیت نه تنها گردشگری بلکه سایر صنایع را هم با مشکل رو به رو کرده و جامعه را دچار اختلال می‌کند و اقتصاد ملی رکود خواهد یافت.

در نهایت باید با یک برنامه استراتژیک و جامع و با بهره‌گیری از نیروی انسانی آگاه و یاری بخش خصوصی و دولتی موانع اصلی را که باعث مخدوش شدن چهره ایران و انزوای ایران در سطح بین‌المللی گردیده را شناخت و راه حلی مناسب را فراگرفت.

پیشنهادات:

با توجه به این مطالب، این پژوهش تلاش دارد که نسبت به شناسایی عوامل تأثیر گذار بر رشد و توسعه صنعت گردشگری در ایران اقدام نموده و ضمن شناسایی مؤثرترین عامل، که برقراری امنیت می‌باشد. راهکارهای لازم و اساسی در توسعه و رشد را جهت استفاده مسئولان و بخش‌های خصوصی و دولتی صنعت جهانگردی ارائه دهد. بنابراین، برای اینکه برقراری امنیت در توسعه گردشگری کشور به خوبی به مرحله اجرا درآید و بعضی افکار غیرواقعی درباره امنیت ایران در برخی ذهن‌ها، بخصوص گردشگران خارجی تداعی گردیده است از بین رود باید به دنبال راه‌هایی عملیاتی گشت و راهکارهای مناسب را پیشرو گرفت و چشم اندازی سازمان یافته و روشن را در این زمینه برنامه‌ریزی نمود. از جمله این راهکارها می‌تواند به قرار زیر باشد:

۱. بخش‌های مختلف گردشگری و ارائه دهنده خدمات گردشگری خود به صورت یک بخش مسئول، امنیت لازمه را برای گردشگران زیرمجموعه خود برقرار سازند و یک واحد کلی در بخش گردشگری کشور به عنوان ناظر بر این بخش‌ها وجود داشته باشد که بر کار کلیه مجموعه‌ها رسیدگی

نماید البته این کار با همکاری پلیس در درون کشور بخصوص شهرهای مرزی ایران تحقق می‌یابد.

۲. همراهی نمودن گردشگران خارجی که به زبان فارسی آشنایی ندارند توسط یک راهنما آشنا به زبان بین المللی انگلیسی از همان بدو ورود به هر منطقه و در هریک از فرودگاه‌ها یا پایانه‌ها در سرتاسر کشور تا احساس ترس و سردرگمی در بین آن‌ها از بین رود و هرچه بهتر و سریعتر کارها انجام گیرد.

۳. در صورت امکان ایجاد ارتباط هرچه تمام تر و بهتر و بیشتر با سازمان‌های گردشگری کشورها در جهت ارتقاء گردشگری کشور و از بین رفتن یکپیری دیدگاه‌های منفی نسبت به ایران.

۴. ایجاد پایگاه‌هایی در چندین نقطه از استان‌های کشور جهت رسیدگی به شکایات گردشگرانی (داخلی و خارجی) که از یک منطقه گردشگری بازدید کرده‌اند، و در صورتیکه گردشگران به موردی در برخورد مسئولین و یا اذیت و آزاری در آن منطقه گردشگری برخوردند آنرا به این پایگاه‌ها اطلاع دهند. و پایگاه مربوطه آنرا به مسئول بخش مربوطه انتقال دهد و بر کار آنان در جهت حل مشکل ایجاد شده نظارت نماید.

منابع

کتاب:

- الوانی محمدرضا و پورخسروانی محسن، (۱۳۹۱)، مبانی گردشگری. اول، آسمان نگار، اصفهان.
- گلدرن، چارلز. آر و برنت ریچی، جی. آر، (۹۳_۱۳۹۲)، شناخت صنعت گردشگری اصول، رویه‌ها و رویکردها. زرغام بروجنی، حمیدو بذرافشان، مرتضی و ایوبی یزدی، حمید، اول، مهکامه، تهران.
- بمانیان، محمدرضا و محمودی نژاد، هادی، (۱۳۸۸)، امنیت و طراحی شهری. اول، هله/طحان، تهران.

- رچ، مهرداد، (۱۳۹۲)، **تئوری های مدیریت**. هفتم، مؤسسه کتاب مهربان نشر، تهران.
- دهدشتی شاهرخ، زهره و فیاضی، مرتضی، (۱۳۹۲)، **مدیریت بازاریابی در صنعت گردشگری**. مترجمان همان نویسندگان، دوم، مهکامه، تهران.
- معین، محمد، (۱۳۸۵)، **فرهنگ فارسی معین**. هشتم، انتشارات معین، تهران.
- ضرغام بروجنی، حمید، (۱۳۹۱)، **برنامه ریزی توسعه جهانگردی رویکردی همپیوند و پایدار**. دوم، مهکامه، تهران.

مقاله:

- اجلالی، پرویز، (۱۳۸۱)، **نگاهی به مشکلات آمار جرائم در ایران**، مجله جامعه شناسی ایران، شماره ۲، ص ۱۳۰-۱۱۰.
- اسدی، حسن و پورنقی، امین و همکاران، (۱۳۸۹)، **مطالعه ابعاد مختلف امنیت در گردشگری ورزشی ایران**. فصلنامه مطالعات گردشگری، شماره ۱۳، ص ۶۴-۴۷.
- افضل، رسول و فرجی، امین و همکاران، (۱۳۸۹)، **جایگاه حقوق گردشگران خارجی از نگاه اسلام و قوانین حقوقی جمهوری اسلامی ایران**، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۷۳، ص ۱۴۰-۱۱۹.
- انتظاری، علی، (۱۳۹۰)، **احساس امنیت مهم ترین عامل توسعه گردشگری**، ویژه نامه سفر و گردشگری جام جم، شماره ۱۹، ص ۱۶-۱.
- جبه دار، علیرضا و ساویز، عبدالرضا و همکاران، (۱۳۸۷)، **اثر بخشی عملکرد معاونت های پیشگیری انتظامی کلانتری شهرهای کرمان**، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، شماره ۲، ص ۲۴۷-۲۳۷.
- خوش فر، غلامرضا و اسفندیان، آژیتا و همکاران، (۱۳۹۲)، **بررسی احساس امنیت فردی و اجتماعی از دیدگاه گردشگران و عوامل مؤثر بر آن** (مطالعه موردی گردشگران

منطقه گردشگری ناهار خوران و الگندره ی شهر گرگان، مجله ی برنامه ریزی و توسعه گردشگری، شماره ۶، ص ۲۰۲_۱۸۱.

- ربانی، رسول و شاهپوندی، احمد و همکاران، (۱۳۹۰)، نقش پلیس در تأمین امنیت و جذب گردشگری (نمونه موردی شهر اصفهان). فصلنامه مطالعات اجتماعی، ص ۶۰_۳۹.

- رستگار خالد، امیر و محمدیان، فاطمه، (۱۳۹۲)، استفاده از اینترنت و احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه دانشگاه باهنر کرمان). مطالعات فرهنگ_ارتباطات، شماره ۲۲، ص ۸۹_۵۳.

- شایگان، فریبا، (۱۳۸۷)، بررسی میزان اعتماد مردم به پلیس (مطالعه موردی شهر تهران)، فصلنامه دانش انتظامی، شماره ۲، ص ۶۲_۳۷.

- صیدایی، سید اسکندر و هدایتی مقدم، زهرا، (۱۳۸۹)، نقش امنیت در توسعه گردشگری. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر، شماره ۸، بهار ۱۳۸۹، ص ۱۱۰-۹۷.

- قصری، محمد و دوستدار، رضا، (۱۳۸۸)، جایگاه امنیت انسانی در سند چشم انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه دانش انتظامی، شماره ۳، ص ۱۰۷_۶۶.

- لطفی فر، مجتبی و یغفوری، حسین، (۱۳۹۱)، نقش امنیت در توسعه گردشگری، موردشناسی چابهار. همایش ملی توسعه سواحل مکران و اقتدار جمهوری اسلامی ایران.

- نورمحمدی، اطهر و کارنامه حقیقی، حسن، (۱۳۹۰)، بررسی رابطه امنیت سیاسی و توسعه امنیت گردشگری. همایش گردشگری و توسعه پایدار دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

- هزار جریبی، جعفر، (۱۳۹۰)، احساس امنیت اجتماعی از منظر توسعه گردشگری. مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، شماره ۴۲، ص ۱۴۲-۱۲۱.

- یزدانی، عنایت‌الله و صادقی، زهرا، (۱۳۸۹)، امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران (در قالب تهدیدات فرهنگی_اجتماعی). ماهنامه مهندسی فرهنگی، شماره ۳۹ و ۴۰، ص ۶۴_۴۸.

کتاب لاتین:

- Oxford Advanced Dictionary, 2004, Oxford University. A.S. Hornby
- Pizam, Abraham, Mansfeld, Yoel, **Toward a Theory of Tourism Security**, 1-23.

مقاله لاتین:

- World Tourism Organization, Tourist Safety and Security Practical Measure for Destinations, 1996, Madrid, Spain, 1-173.

3-منابع اینترنتی:

- صدرالسادات، سیدحمید، تأثیر امنیت بر گردشگری مرجع گردشگری ایران و جهان، <<http://www.azsafar.com/56268>>، تیرماه ۱۳۹۳، آخرین بروز رسانی مرداد ۱۳۹۳.
- میرمحمدصادقی، حسین، رابطه بین جهانگردی و جرم، <<http://www.ghavanin.ir/PaperDetail.asp?id=158>>، تیر ۱۳۷۸، شماره انتشار ۱۴.
- نورآقایی، آرش، روزنامه آنلاین همشهری اردیبهشت ۱۳۸۸، کد مطلب ۸۱۴۴۴. <<http://www.hamshahrionline.ir/details/81444>>.